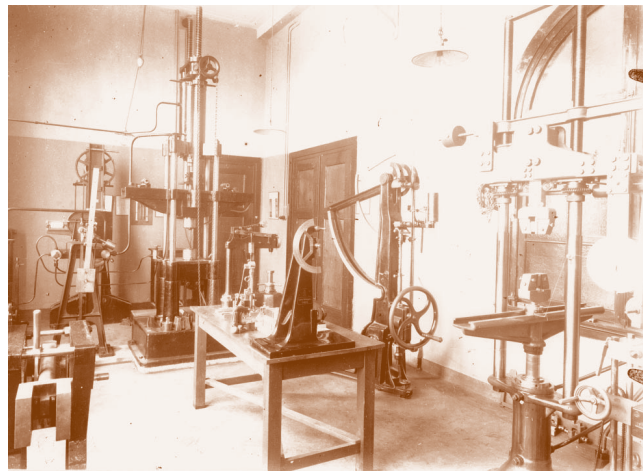

Zegt een foto meer dan 1000 woorden? Met uw hulp komen we een heel eind!

Vanaf 1919 zijn er bij het laboratorium foto-opnamen gemaakt, van meetopstellingen, gebouwen, materialen, personen en zo meer. In de RSL-periode bijvoorbeeld waren deze foto's veelal bestemd voor rapporten. Maar wilde men een kopie van een tijdschriftartikel, dan werd een foto gemaakt. De kopieermachine was er nog niet.

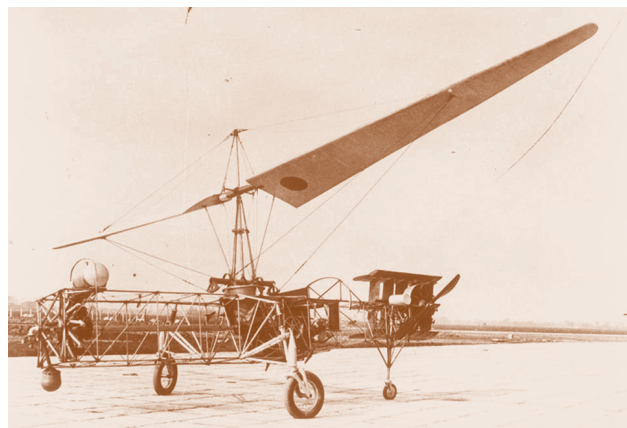

De Fotografie-afdeling van het NLR beheert het foto- en negatievenarchief over ruim 80 jaar RSL/NLL/NLR. Er liggen duizenden foto's en tienduizenden negatieven opgeslagen.

Van de meeste negatieven zijn geen afdrukken beschikbaar. De foto's komen van allerlei bronnen, uiteraard van het museum zelf, maar ook van oud-medewerkers.

Met de huidige elektronische hulpmiddelen zijn negatieven en foto's goed toegankelijk te maken, en – even belangrijk – ook terugvindbaar op bijvoorbeeld onderwerp. Met de bij Fotografie aanwezige apparatuur gebeurt dat voor alle hedendaagse foto's die bij het laboratorium worden gemaakt. Voor het oude beeldmateriaal kan evengoed gebruik worden gemaakt van die apparatuur.

De Stichting Historisch Museum NLR is op zoek naar vrijwilligers die bereid zijn om te helpen bij het beschrijven van die oude foto's. Daarmee gaan beelden als het ware

leven, krijgen ze een plek in de historie, en zeggen ze blijvend iets over vroeger. Er zijn bijvoorbeeld veel foto's van V (vliegproeven), A (windtunnelonderzoek) en T (modellen). Maar ook van bijeenkomsten, exposities en van bezoeken is er veel materiaal. Er zijn foto's met mensen die wel herkenbaar zijn afgebeeld maar die we niet (meer) van naam kennen.

Er zijn verschillende manieren waarop u de Stichting kunt helpen. Bent u bereid in de vestiging Noordoostpolder te komen waar zich het foto- en negatievenarchief bevindt, dan hebt u alles bij de hand. Maar wilt u foto's over bepaalde onderwerpen in een bepaalde periode bij u thuis beschrijven dan kunnen we dat ook regelen. Hebt u interesse in het gebruiken van moderne hulpmiddelen als scanners, PC's en databases dan kunt u uw hobby ten dienste stellen van het foto- en negatievenarchief.

Mocht uw interesse zijn gewekt dan kunt u contact opnemen met:

- Dirk Jan Rozema (NLR Amsterdam), tel. 020-5113310, e-mail rozema@nlr.nl
- Kees Mossel (NLR NOP), tel. 0527-248488, e-mail mossel@nlr.nl

Aan onze jaardonateurs

U hebt ons in 2001 financieel gesteund met uw donatie. Wij verzoeken u ons te blijven steunen op die wijze. Daarom roepen wij u hierbij op uw jaardonatie voor 2002 van tenminste €10 tijdig over te maken op ons bankrekeningnummer 57.88.27.204 ten name van de Stichting Historisch Museum NLR onder vermelding van jaardonatie 2002. Bent u als jaardonateur inmiddels VUT-gerechtigd of gepensioneerd dan bestaat de mogelijkheid om donateur voor het leven te worden, voor het eenmalige bedrag van €100. Alvast hartelijk dank voor uw financiële ondersteuning.

Stichting Historisch Museum NLR **NIEUWSBRIEF 4** NOV 2001

Verslag van de tweede donateursbijeenkomst

door: Jan te Boekhorst

De tweede donateursbijeenkomst van de Stichting Historisch Museum NLR vond plaats op 22 september 2001 in de filmzaal in de vestiging Noordoostpolder van het NLR. Aan de opkomst van de belangstellenden was merkbaar dat de afstand van Amsterdam naar de Noordoostpolder groter is dan van de Noordoostpolder naar Amsterdam. Waren er bij de eerste bijeenkomst een kleine tachtig belangstellenden, waaronder een flink aantal uit de NOP, deze keer telden we er ongeveer 35, met slechts een kleine afvaardiging uit Amsterdam en omstreken.

Het is de bedoeling van het bestuur om deze donateursbijeenkomsten elk half jaar te houden afwisselend in Amsterdam en in de Noordoostpolder. We zullen daarbij proberen het programma zo afwisselend mogelijk te maken, zodat er voor iedereen wel iets interessants bij zit.

De filmzaal was opgesierd met een aantal panelen waarop stokoude foto's waren aangebracht, zodat de aanwezigen vóór het begin van de bijeenkomst al in de juiste nostalgische stemming werden gebracht. Deze opstelling was het werk van Kees Mossel, die ook gezorgd had voor de opstelling van de apparatuur voor de projectie.

Bij de aanvang van onze tweede donateursbijeenkomst heette de voorzitter, Jan van der Blik, alle aanwezigen welkom. Hij merkte op dat met name de aanwezigheid van de familie Kruisbrink hem deugd deed, nu het voornaamste onderwerp van deze bijeenkomst de werkzaamheden van de vroegere O-sectie betrof. De heer Kruisbrink was één van de eerste medewerkers van de O-sectie, en ten tijde van zijn overlijden in 1970 werkzaam bij de Hoofdafdeling Ruimtevaart.

Omdat voor deze middag een vol programma was voorzien, werd direct na de opening hiermee van start gegaan. Deze keer lag het zwaartepunt van het programma bij een onderwerp dat vroegere werkzaamheden in de Noordoostpolder betrof. Geen onlogische keus gezien de locatie waar we verbleven.

Kees Schmeitink, voor zijn pensionering chef van de Hoofdafdeling Ruimtevaart, hield een betoog over de werkzaamheden van de vroegere O-sectie. Voor de jongeren onder ons is een korte verklaring van het begrip O-sectie wel op zijn plaats.

Tot in de jaren zestig van de vorige eeuw was het NLR opgedeeld in secties in plaats van hoofdafdelingen. Zo waren er de A-sectie (Aërodynamica, lage snelheid), de T-sectie (Transsonische aërodynamica), de G-sectie (Gasdynamica), de F-sectie (Flutter), de V-sectie (Vliegtuigen), de M&S-sectie (Materialen en Sterkte) en dus zo ook de O-sectie. De "O" stond hier voor "Onbemande vliegtuigen". De laatstgenoemde sectie hield zich

bezig met de ontwikkeling van vrij-vliegende modellen, waaraan verschillende aërodynamische grootheden werden gemeten. De modellen werden met behulp van een raket gelanceerd. Door middel van een parachute-systeem werd gepoogd het model na de vrije vlucht weer te bergen. Bij een aantal van u zal nu duidelijk worden dat de NLR-vestiging in de Noordoostpolder: “De Vrije Vlucht” werd genoemd.

Alhoewel de O-sectie in de Noordoostpolder gevestigd was, speelde het meest spectaculaire deel van hun werk zich af op de noordpunt van het eiland Texel. Daar werden deze raketten gelanceerd en op het bij eb drooggevallen wad werden de modellen weer opgepikt met een helikopter of amfibievoertuig.

De reden van de metingen van aërodynamische grootheden in de vrije vlucht was het feit dat in die tijd, we spreken over de jaren vijftig van de vorige eeuw, de metingen van deze grootheden in de windtunnel niet nauwkeurig genoeg werd geacht. Ook de theoretische berekeningen waren in die tijd door de nog niet erg krachtige computers, niet goed genoeg. Later toen door de apparatuurontwikkeling nauwkeuriger metingen in de windtunnels mogelijk werden en met name door de ontwikkeling van snelle computers en de daardoor ontwikkelde uitgebreide programmatuur, werd het meten aan vrij-vliegende modellen door deze ontwikkelingen achterhaald. Uiteindelijk ging de O-sectie voor een groot gedeelte op in de nieuwe Afdeling Ruimtevaart van de Hoofdafdeling Wetenschappelijke Diensten. Nog later werd deze afdeling “gepromoveerd” tot de Hoofdafdeling Ruimtevaart.

Tijdens zijn betoog voerde Kees Schmeitink ons mee terug naar die alweer bijna zestig jaren achter ons liggende periode. Hij schetste de problemen, waarmee men toen te kampen had bij de voorbereiding en de uitvoering van de proeven. Met behulp van foto's werd een overzicht gegeven van de gebruikte apparatuur en van de ten dienste staande voertuigen, want alles moest voor de reizen naar Texel wel mobiel zijn.

Na een korte theepauze, die door veel aanwezigen werd benut voor het ophalen van herinneringen, volgde nog een klein deel van het verhaal van Kees. De uiteenzetting over de vroegere O-sectie werd besloten met een film die in die tijd gemaakt was door de filmdienst van de Luchtmacht naar een draaiboek van Fokkinga, vanaf het begin de chef van de O-sectie. Deze film gaf een aardig beeld van de voorbereidingen “thuis”, van de daaropvolgende “expeditie” van een karavaan van voertuigen naar de noordpunt van Texel en natuurlijk van het spectaculaire hoogtepunt de lancering van de raket met het vrij-meters onder het modderige oppervlak van het wad. Ook het amfibievoertuig waarmee de berging werd uitgevoerd bleef soms wel bij laag water op het wad vastzitten en er moest dan op vloed gewacht worden voor dit voertuig weer loskwam. Rik van Meerlandt, de vaste chauffeur van het voertuig en bij de voordracht aanwezig, werd er nog eens aan herinnerd dat hij een flinke tijd zo had vast gezeten, waarbij Fokkinga en Schmeitink met een klein vliegtuigje gingen kijken of alles goed met hem was.

Was het verhaal over de O-sectie het hoofdrecht, als voorafje werden enkele oude films vertoond. De oudste hiervan met de titel RSL 1919-1924, was gemaakt ter

gelegenheid van het vijfjarig bestaan van de RSL, de voorloper van het NLR. Niet direct een documentaire, maar een humoristische speelfilm, waarbij echter de verschillende afdelingen van de RSL de revue passeerden.

Vervolgens werd een film vertoond die vrij kort na het einde van de Tweede Wereldoorlog gemaakt was. De Nederlandse luchtmacht had toen de beschikking gekregen over straaljagers van het type Gloster Meteor en was van plan een poging te doen het Nederlandse snelheidsrecord te verbeteren. Voor de benodigde apparatuur en meetervaring werd een beroep gedaan op het NLL. En zo vond eind jaren veertig, ruim 50 jaar geleden, op Ameland de aanval plaats op het bestaande snelheidsrecord. Het uiteindelijk resultaat van drie runs met een Gloster Meteor F Mk 4 over een uitgezette baan van 1 km langs het Noordzeestrand was een nieuw snelheidsrecord van 991 km/u. Een snelheid waarmee tegenwoordig passagiersvliegtuigen vliegen! Twee van de aanwezigen, de heer en mevrouw De Boer, beiden in die tijd werkzaam bij het NLL, wisten nog te vertellen dat de poging plaatsvond op een zondag, waardoor in het parlement nog een discussie was gevoerd of dat eigenlijk wel kon op zondag

Hierna gaf Dirk Jan Rozema een kort overzicht van de stand van zaken rond het conserveren van het beeldmateriaal van de oude foto's en negatieven uit de periode van de RSL (1919-1937). Het negatievenbestand uit de periode van de RSL bestaat voor een groot gedeelte uit glasplaten die behoorlijk door de tand des tijds zijn aangetast. Als hier op korte termijn niets aan gedaan wordt, kunnen deze negatieven als verloren worden beschouwd. Tijdens de vorige donateursbijeenkomst is een uiteenzetting gegeven van onze plannen: scannen van negatieven en foto's en opslaan op CD. De benodigde apparatuur hiervoor is aanwezig. Met het scannen van de oude foto's en negatieven heeft Kees Mossel een heel voorzichtig begin gemaakt. Maar voor het verwerken van grotere hoeveelheden hebben we toch echt hulp nodig, ook is die nodig bij de identificatie en het beschrijven van de onderwerpen van de foto's. Het systeem is er klaar voor, het scannen kan gebeuren, maar het wachten is op medewerking van vrijwilligers die daarbij willen helpen.

Het scannen moet voorlopig in de Noordoostpolder gebeuren, omdat hier de apparatuur staat, maar identificeren en beschrijven van de onderwerpen kan zowel in de Noordoostpolder als in Amsterdam.

Bij het afsluiten van de bijeenkomst door Jan van der Blik, maakte hij de aanwezigen nog attent op onze spiksplinternieuwe folder (de drukinkt was amper droog), een produkt van de afdeling GT uit de Noordoostpolder, die bedoeld is om aan de werkzaamheden van onze stichting meer bekendheid te geven en zodoende nieuwe donateurs te werven.

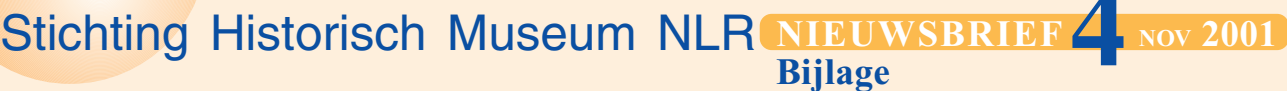
Rond vijf uur werd hiermee de middag afgesloten.

Informatie-folder over onze stichting

Degenen die de donateursbijeenkomst in de Noordoostpolder hebben bezocht, hebben hem ongetwijfeld al gezien: onze spiksplinternieuwe folder.

Deze folder is bedoeld om aan de activiteiten van onze stichting meer bekendheid te geven en zodoende nieuwe donateurs te werven. Als begin 2002 uw nieuwe donatiekaart aan u toegezonden wordt zullen we een exemplaar ervan meezenden. Donateurs voor het leven krijgen de folder ook toegezonden. We zijn alleen een beetje bang dat hij zo mooi is dat u hem niet aan potentiële nieuwe donateurs uit handen wilt geven. Mocht dat het geval zijn, of heeft u meer potentiële donateurs op het oog dan is het altijd mogelijk om meer exemplaren te bestellen. Een kaartje naar ons postadres of e-mail naar museum@nlr.nl is daarvoor voldoende.

Het is de bedoeling van het bestuur om zo veel mogelijk feiten die interessant zijn voor de historie van het NLR te verzamelen in een aantal korte notities. Hierdoor wordt bereikt dat deze feiten niet verloren gaan en bij elkaar worden bewaard om zo te kunnen dienen als bron voor latere, grotere publicaties. Begonnen is om allerlei losse artikelen die in de loop van de tijd in verschillende bronnen zijn gepubliceerd te verzamelen en als Museum Notitie op te slaan. Deze Museum Notities vormen dus een serie korte publicaties die min of meer verband houden met de historie van het NLR of zijn voorgangers, RSL (1919-1937) en NLL (1937-1961). Getracht wordt publicaties die verspreid verschijnen of verschenen zijn in kranten, tijdschriften, e.d. in deze serie op te nemen.

In het hieronder gepubliceerde overzicht is een keuze gemaakt uit de reeds samengestelde Museum Notities. Indien niet duidelijk uit de titel blijkt in welk jaar de desbetreffende notitie is opgesteld of voor het eerst is gepubliceerd, is dit jaar achter de titel tussen haakjes vermeld.

Degenen die geïnteresseerd zijn in de complete lijst, of enkele van de Museum Notities willen inzien, worden verzocht een kaartje te sturen naar ons postadres, of contact op te nemen met ons bestuurslid Jan te Boekhorst, 072-5710349, of een e-mail te sturen naar museum@nlr.nl. Ook indien u bereid bent om uw herinneringen, in de vorm van een schriftelijk of mondeling verhaal, aan ons prijs te geven ter opname in de reeks Museum Notities houden wij ons aanbevolen voor een berichtje op één van de hierboven genoemde adressen.

- 001 Dagboek NLL van 10 Mei tot 7 Juni 1940.
Een verslag van de verhuizing van het NLL van de Marinewerf naar de Sloterweg (thans Anthony Fokkerweg) in de meidagen van 1940.
 - 002 Het Nationaal Luchtvaartlaboratorium in oorlogstijd (ca 1983).
De persoonlijke herinneringen van Prof. Van der Neut over de gang van zaken op het NLL tijdens de Tweede Wereldoorlog.
 - 007 Biografieën van Von Baumhauer en Wolff (1936).
 - 008 De architectuur van het laboratorium (na 1948).
Over de bouw van het laboratoriumcomplex aan de Sloterweg (thans Anthony Fokkerweg).
 - 011 Het Aerodynamisch Lab te Delft (1914).
Beschrijving van de eerste Nederlandse windtunnel die rond 1914 aan de TH-Delft werd gebruikt.
 - 012 Inleiding tot de wetenschappelijke groep van de E.L.T.A. (1919).
Korte inleiding op datgene wat men op de luchtvaarttentoonstelling van 1919 kon zien.
 - 013 De oprichting van de RSL (1919).
Verslag van de toespraken die werden gehouden bij de officiële opening van de gebouwen van de RSL.
 - 014 De Rijks-Studiedienst voor de Luchtvaart van 1918 tot 1926 (1926).
Overzicht van de verrichte werkzaamheden in de eerste acht jaren van het bestaan van de RSL.
 - 015 Herdenking van het tienjarig bestaan van den Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart (1929).
Verslag van de toespraken en lezingen die werden gehouden bij het tienjarig bestaan van de RSL.
 - 032 De Von Baumhauer-helikopter (1971).
Een voordracht over deze helikopter uit de jaren twintig van de 20^e eeuw.
 - 048 Ter herdenking. Ir. J. Blackstone (1955).
In memoriam uit De Ingenieur van de eerste voorzitter van het Stichtingsbestuur van het NLL.
 - 049 Plaqueette ter nagedachtenis aan Ir. C. Koning (1955).
Verslag uit De Ingenieur van de onthulling van deze plaqueette op de eerste verdieping van het hoofgebouw.
 - 050 Ter herdenking. Dr. Ir. E.B. Wolff (1882-1941).
In memoriam uit De Ingenieur van de eerste directeur van de RSL.
 - 051 Nationaal Luchtvaartlaboratorium, Amsterdam (1938).
Beschrijving van de nieuwe locatie van het NLL aan de Sloterweg (thans Anthony Fokkerweg).
 - 052 Het Nationaal Luchtvaartlaboratorium (1941).
De architectuur van de laboratoriumgebouwen, een artikel uit het tijdschrift "de 8 en opbouw".
 - 059 Eenige punten in de ontwikkeling van het wetenschappelijk aerodynamisch onderzoek (1921).
Een overzicht van de hoofdpunten in de ontwikkeling van de theoretische en experimentele aerodynamica.
 - 067 Negen jaar luchtverkeer (1928).
Overzicht van de ontwikkeling van het luchtverkeer in de jaren tussen 1919 en 1928.
 - 068 Het luchtverkeer in en naar Indië (1928).
Uiteenzetting van de toekomst van het luchtverkeer in Indië en tussen Nederland en Indië.
 - 069 De onstabiele DC-2 (1984).
Beschouwing over het vlieggedrag van de DC-2, mede naar aanleiding van windtunnelproeven bij de RSL.
 - 071 Vliegtuigen op zolder/Uit het dagboek van een oud Fokkertje (1990).
Twee artikelen over de Fokker F.VII PH-NLL, het laboratoriumvliegtuig, in "Vijftig jaar Vliegtuigbouwkunde in Delft".
 - 072 De technische betekenis van groote windtunnels (1935)
Bespreking van diverse soorten grote windtunnels.
 - 073 Het begin van de Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart (1939).
De persoonlijke herinneringen van de eerste directeur van de RSL.
 - 076 Biografieën van Koning, Von Baumhauer en Van der Maas (1938/1939).
Biografieën van drie functionarissen van de RSL, gepubliceerd in het Jahrbuch der Deutsche Akademie der Luftfahrtforschung.
 - 077 Een leven gewijd aan de luchtvaart (2001).
De biografie van Prof H.J. van der Maas, gepubliceerd in Delft Integraal.
 - 079 Toen het nog leuk was (2001).
Herinneringen uit de technische praktijk van de burgerluchtvaart omstreeks 1929/1930.
 - 080 Voltooid verleden tijd (2001).
Herinneringen van Ir L.R. Lucassen.
 - 081 Herinneringen van een ingenieur-vlieger (2001).
Herinneringen van Ir F.E. Douwes Dekker, oud-vlieger van de laboratoriumvliegtuigen.